

SLOVENE

== Cene inseratov ==
Enostopna petina vrsta mali
oglas po Din 1-50 in Din 4-
veliki oglas nad 45 mm vi-
šine po Din. 2 50, posilna itd.
po Din. 4-
Pri večjem naročilu popust.
Izbija vsak dan izvzemši
ponedeljka in dneva po praz-
niku ob 5. uri zjutraj.
Poština plačana v gotovini.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase,
zagreb 39.011, sarajev 7553, praške in dunaj 24.797.

V. katoliški shod v Ljubljani.

Zadnje slavnostno zborovanje v Unionu 28. avgusta.

V torek popoldne se je v veliki Uni-
onovi dvorani vršilo zadnje slavnostno zbo-
rovanje V. katoliškega shoda. Še pred 4.
uro so zborovalci napolnili dvorano in gale-
rije. Ko so vstopili v dvorano sarajevski
nadškof dr. Šarič, šibeniški škof dr. Je-
ronim Mileta in ljubljanski škof dr.
Jeglič, so jim zborovalci priredili pri-
srečne ovacije.

Zborovanje otvori posl. Josip Go-
stinčar s pozdravom »Bog blagoslovi
pošteno delo!« (Živahno pritrdjevanje in
ploskanje.) Besedo dobi slavnostni govornik
univ. profesor dr. Aleš Ušeničnik, ki
so ga zborovalci viharo pozdravili, da go-
vori o temi:

SODOBNI SOCIALNI RAZVOJ IN KRŠČANSTVO.

Ako naj z eno besedo označim dušev-
no stanje narodov po svetovni vojski, bi
dejal, da se izraža v njej velika, bolesta
prevara. Ko je svetovna vojska v divjem
klanju sama sebi končala, so narodi prič-
kovali, da nastopi sedaj doba miru, pravice,
svobode in zadovoljstva. A v resnici gleda-
jo, kako se države oborožujejo za nove voj-
ske, kako močnejši tlačijo slabейše, kako
narašča dražinja, kako stiska vedno hujša
beda delovne stanovne.

Odkod ta čudni pojav?

Vzrokov je gotovo več, a glavni vzrok
na socialno-gospodarskem polju je moder-
ni internacionalni kapitali-
tem. (Živahno pritrdjevanje.) Izpovedati
moramo žalostno resnico, da je bila že
svetovna vojska vojska kapitalizma. Seveda
je bila za male narode tudi boj za pravico
in svobodo, toda gonilna svetovna sila te
grozne borbe je bil kapitalizem velikih držav,
ki so jim mali narodi le opravliali
službo »črnih vojsk«. In ta kapitalizem tudi
po svetovni vojski nadaljuje svoje delo.

Doslej smo bili vajeni moriti kapitali-
zem le bolj s stališča industrijskih delav-
cev. Res so ti delavci že od nekdaj občutili
pritisk kapitalizma. Toda sedaj ga čutijo
bolj in bolj vsi delavni stanovci, čutijo ga ne
le telesni, temveč tudi duševni delavci, ču-
tijo ga ne le posamezniki, temveč celi na-
rodi. Kapitalizem se javlja bolj in bolj kot
miverzalna in internacionalna sila. Če ho-
bomo opazovati razmah kapitalizma n. pr.
pri nas doma, ni treba, da bi šli gledat v
posamezna podjetja, glejmo le, kako na-
rašča število bank, in če hočemo opazovati
našo odvisnost od svetovnega kapitalizma,
le opazujemo nihanje naše valute na borzah!

Za kapitalizem so najbolj značilne tri
reči: m a m o n i z e m, t. j. gon za profitom,
ki je gibalno vsega modernega gospodar-
stva, in pravni ali pravzaprav brezpravn
redstvi, ki se po njih v gospodarstvu dej-
stvuje, svoboda in konkurenca in
svobodna delovna pogodba. Kaj
je bila svobodna delovna pogodba za de-
lavce, to že zadosti vemo, kaj svobodna kon-
kurenca za podjetnike, tudi. Manj smo do-
lej razmišljali o tem, kaj pomeni svobod-
na konkurenca za narode. Geslo svobodne
konkurence je gospodarski boj. Kdor ce-
ljuje produkcijo, ta se lažje vzdrži. Ko pa ni
mogoče več znižavati delavskih plač, ne po-
lajševati delovnega časa, ne morda name-
sto pravega blaga izdelovati surogatov,
ostane v tekmi le še eno in sicer tehnično
redstvo: povečavati podjetja, uvajati nove,
večje in popolnejše stroje. Zakaj čim večje
podjetje, tem manjši razmeroma stroški. Za
večja in večja podjetja je pa treba več in
več denarja. Tako zagospodujejo v gospo-
darstvu banke. Z druge strani pa, čim več
je produkcija, tem večji mora biti trg. Indu-
strija mora torej prodirati na ven: iskati
trgove tujih trgov. Tu pa zadene industrija
ene države na industrijo drugih držav. Ta-
ko se začne internacionalni konkurenčni
boj med industrijami na svetovnih trgih.

Vedno važnejšo besedo imajo banke. Sedaj
že tudi borze, ki skušajo tudi umetno sla-
biti veljavo neljubih konkurentov. Nazad-
nje apelirajo industrije na državno silo. Dr-
žava se začne oboroževati, z armado na su-
hem in vojnimi brodovjem, na morjih
spremlja pohod svoje industrije, skušajo
ji odpreti kolonije, skušajo si osvojiti v manj
kulturnih državah nekako monopolno stali-
šče, skušajo industrijsko manj razvite
države s posojili nekako zaslužiti, da bi
odpirale le njim ali predvsem le njim svoje
trge in pa da bi oddajale njim večji del mo-
rebitnega profita. Ta konkurenca med drža-
vami se končno le prerada izprevrže v oči-
ten, nasilen boj, v vojsko. Svetovna vojska
je bila tak konkurenčni gospodarski boj
med Anglijo in Nemčijo, in tak boj, dasi v
manjših razmerah, se bje tudi med drugi-
mi državami, ki vsak dan lahko izbruhne v
krvavo vojsko. Kapitalizem žene torej k
neko notranjo nujno v imperializem, a im-
perializem do vojsk. Seveda skuša kapita-
lizem ta svoj gon pred narodi zakriti. Ne
govori o imperializmu, temveč o kultur-
nem poslanstvu, o narodnih aspiracijah in
drugih takih lepih rečeh. Moderni naciona-
lizem je dostikrat le zakrit kapitalistični
imperializem. Le naravno je, da se proti
tej strašni sili probuja močnejši in močnej-
ši odpor.

Dviga se druga tudi internacionalna
sila, komunizem. Komunizem hoče s
socialno revolucijo prevrtni ves dosednji
družabni in gospodarski red in z diktator-
ski proletariata uveljaviti komunistično gospo-
darstvo, kjer naj bi bili vsi delavci, a de-
lavci v službi celokupnosti, zato pa tudi vsi
deležniki nacionalnih produktov. Socialna de-
mokracija, ki ima isti cilj, ki ga pa hoče le
polagoma in stopnjeno doseči in kapitali-
stično gospodarstvo s socialnimi reforma-
mi počasi prevesti v socializem, izgublja
moč in pomen. Delovni svet je nepotrpe-
ljiv, zato ga osvaja radikalizem.

Silni komunistični poizkus v veliki Ru-
siji se je sicer ponesrečil, toda ne smemo
misliti, da je to zadnji poizkus. Ljeningovi
argumenti, zakaj se je ponesrečil, so za de-
lavske množice tako prepričevalni, da bodo
le nestrpno čakale novih poizkusov. Zakaj
se je prvi poizkus ponesrečil? Zato, pravi
Ljening, ker more premagati internacionalni
kapitalizem tudi le internacionalna socialna
revolucija, a za to tla še niso bila dosti pri-
pravljena. Radi tega pošiljajo ruski boljševiki
emisarje v vse države, da bi pripravili
mase za takšno revolucijo. Poleg tega po
tako strašni vojski, ki je vse uničila, tudi
gospodarstvo ni bilo pripravljeno na tak
prevrat: manjkalo je vsega, orodja, strojev,
sirovin, in mnogo tega je mogel dati le ka-
pitalistični zapad. Potem je radi slabih le-
tin in neurejenega prometa nastala v veli-
kih pokrajinah strašna lakota in zopet se je
morala obrniti Rusija na zapadne kapitali-
stične države. Tako je prišel boljševizem
v odvisnost od kapitalizma.

Toda komunistična misel je še vedno
živa in komunistična volja še vedno trdna.
Tako se dviga sila proti sili, proti na-
silju kapitalizma nasproti komunizmu. (Pri-
trjevanje.)

To so narodi, pet let po svetovni voj-
ski. In kje smo mi v tej strašni svetovni
borbi?

Naša pamet, razsvetljena s svitom kr-
ščanskih načel, nam brani, da ne moremo
ne s kapitalizmom, ne s komunizmom. (Ži-
vahno pritrdjevanje.)

Mi ne moremo prerokati resnice, ki jo
oznanja komunizem, da bo kapitalizem ubil
zlasti male narode, če ne bodo narodi ubili
kapitalizma.

Kajpada se ubiti kapitalizem ne pravi
ubiti industrijo, tudi ne veliko industrijo.
Sej industrija sama po sebi še ni v slabem
pomenu kapitalizem. Velika industrija se

je začela s stroji. Orodje in stroji pa lajšajo
človeško delo in trpljenje. Stari modrijani
so sanjali o zlati dobi, ko bodo statve same
snovali. Zakaj smo mi žalostni, ki nam stat-
ve res same snujejo? O ne zato, ker je delo
lažje in se več izdelava, ampak zato, ker ima-
mo ob tej veliki produkciji manj ko prej.
Tu mora tčati torej še neki drugi vzrok, ki
od obilja pridelkov in izdelkov jemlje de-
lovnim stanovom in daje le nekaterim.

Ubiti kapitalizem se pravi še manj po-
biti kapitaliste. Res je mnogo brezvestnih
kapitalistov, res so zlasti izpočetka mnogi
kapitalisti brezsrčno izkoriščali delavce,
moške, ženske in otroke. Toda sedaj kapi-
talizem ni več toliko ravnanje tega ali one-
ga podjetnika, kakor gospodarski sistem
sam. Posameznik ne more več svobodno do-
ločati cen in plač. Posameznik naj bo še ta-
ko plemenit, ne more dosti preko mej
splošnih gospodarskih zakonov. Je lahko
najboljši mož, toda pokoriti se mora tem za-
konom, sicer bo propadel sam in bo z njim
propadlo delavstvo. Seveda to niso zakoni
boži, ampak brezsrčni zakoni amoralnega
kapitalizma. Ako n. pr. podjetnik mora pla-
čevati bankam po 15% obresti, je jasno,
da so morajo te obresti izražati v cenah. Mi
bomo imeli te cene za oderuške, in vendar
ni ta podjetnik oderuh, saj mora sam plače-
vati oderuške obresti. A tudi ta in ta banka
ni morda oderuška, saj obrestne mere ne
določa sama, temveč določa jo vsaj v nekih
mejah divja gospodarska konkurenca. Kdo
je torej oderuh? Gospodarski sistem je
oderuški in mi vsi s podjetniki vred smo
sužnji tega sistema.

Ubiti kapitalizem se pravi ubiti mamoni-
zem, ki se je utelesil v modernem gospo-
darstvu. Ker ta mamonizem ni nujno pohlep
tega ali onega, dasi se je prvotno skotil iz
pohlepa ljudi, ampak se izraža v nekih go-
spodarskih oblikah, zato tudi ne bo mogoče
premagati kapitalizma, če se ne izpremeni
te oblike. Narodi bodo morali torej pre-
osnovati sodobni gospodarski
red ali pravzaprav nered. (Pri-
trjevanje.)

Toda če to priznavamo, na drugi strani
ne moremo s komunizmom in socialno de-
mokratiijo. Ne pravimo, da bi ne bilo v teh
poizkusih nič dobrega. Ne le, da tiči v obeh
upravičen odpor proti kapitalizmu in glo-
boko hrepenenje po boljšem družabnem
redu, je tudi marsikatera njihova konkretna
socialna poteza praktična in dobra. Toda v
celoti ju moramo zavreči. S centralizmom
in mehanizmom, predvsem pa z materializ-
mom ni mogoče narodov osrečiti. (Viharno
odobravanje.) Komunistični centralizem je
tiranstvo, a materializem barbarstvo.

Zdrava socialna reforma mora ohraniti
veselje za delo, a podrediti sebične koristi
koristim skupnosti. Ne torej centralizem in
mehanizem, ampak samoupravna in
zadružna organizacija, a pod
socialno kontrolo, pod regu-
lativno oblastjo celokupnosti.
Toda tudi reforma gospodarskih oblik bo
malo pomagala, če se ne bodo narodi ob-
enem resno lotili tudi npravne reforme!
Z materializmom, brez religije, brez
večnih npravnih zakonov, brez zavesti nprav-
ne odgovornosti ne bo nikdar mogoče uve-
ljaviti v človeški družbi žive socialne pra-
vičnosti. A takšna, tudi internacionalna re-
ligija z večnimi načeli in silnim bogastvom
npravnih moči je krščanstvo. Krščanstvo,
ki je narodom edina rešitev za večnost, je
tudi najsilnejša pomoč za časnost! (Burno
pritrdjevanje.)

Častiti zborovalci! Katoliški shod ni
zbor znanstvenikov-sociologov, ki naj bi
preučeval vse podrobnosti potrebnih so-
cialno-gospodarskih reform, ampak zbor kr-
ščanskega ljudstva, ki se hoče v sodobnem
socialnem razvoju razgledati zopet po ve-
likih smernicah in po teh uravnati svoje
delovanje. Te velike smernice so:

Prva pravičnost in ljubezen
Res sta te dve besedi zelo splošni, toda bo-
dimo prepričani, da je v njih dejstvom
božja moč. Čim bolj bomo sami v vsem svo-
jem ravnanju uveljavljali ljubezen in pra-
vičnost, tem večja bo naša moč v boju zoper
vsako izkoriščanje.

Druga, ki je s prvo v zvezi: potreba
npravne reforme. Tudi močje, ki so
do zadnjega časa pojmovali vse gospodar-
stvo le preveč materialistično, bolj in bolj
spoznavajo, da človeštvu ni rešitve, če ne
bodo zopet, kakor pravi eden izmed njih
(Werner, Sombart), Bog in vest in npravne
norme zlasti temelj, na katerem bo člove-
štvo gradilo svoje gospodarstvo. Zlasti se
mora uveljaviti bolj in bolj splošno npravno
načelo božje postave: Šest dni boš delal,
sedmi dan počival.

Tretja: Gotovo je pa tudi, da se mora
splošno načelo socialne pravičnosti dejan-
sko izraziti v nekih npravnih, socialnih in
gospodarskih oblikah, če naj se raz-
mere stalno urede in izboljšajo. Sociali-
zacija, kolikor ne pomeni nič drugega
kakor socialno podreditev sebičnih gospo-
darskih koristi posameznikov koristim ce-
lečnosti, je neobhodna zahteva družabne
obrambe proti egoizmu kapitalizma. (Plo-
skanje.) Konkretni oblik je več mogočih.
Naloga sociologov, socialnih ekonomov, so-
cialnih praktikov in politikov je, da za-
mislijo oblike, ki bi o dejanskih razmerah
najprej in najbolje privedle do zaželenega
cilja. Če so te oblike sicer v soglasju z
npravnimi zakoni, z zakoni pravičnosti in
ljubezni, jih krščanstvo prepušča svobodni
izbi. Mnogo tega, kar se tako zamisli, je
bolj načrt na poizkus, negoli gotova in ne-
dvomljiva oblika. Nič ne de. Tudi v so-
cialnem in gospodarskem življenju se mno-
gokrat le s poizkusi pride naprej. In če se
ta ali oni poizkus ponesreči, je tudi taka
izkušnja pot do boljše oblike. Zato krščan-
stvo ne zameta raznih takih poizkusov, tudi
ne, če so jih zamislili socialni demokratje
ali boljševiki (kakor so n. pr. obratni de-
lavski sveti, gospodarski odbori itd.). (Ži-
vahno pritrdjevanje.)

Po teh velikih smernicah so zasnovane
resolucije, ki jih je postavil socialni odsek
za vodilo našega socialnega ravnanja in de-
lovanja.

Častiti zborovalci! Slovenci smo maj-
hen narod. Tudi vsa naša jugoslovanska
država je majhna država. Ni misliti, da bi
mi sami premagali kapitalizem ter ustano-
vili človeštvo pogoje za lepšo bodočnost.
Toda pripravljamo lahko vendarle tudi mi
po svoje to srečnejšo dobo. Marsikako so-
cialno zlo doma že sami lahko odpravimo,
marsikaj dobrega z marljivim izobraževal-
nim, vzgojevalnim, socialnim in gospodar-
skim delom sami lahko napravimo. Brez
organizatoričnega dela po posameznih po-
krajinah in državah bo vse govorjenje o
zmagi nad kapitalizmom prazno! (Burno
odobravanje.)

Zgledi imajo moč tudi na zunaj. Mi do-
življamo novo dobo krščanskega bratstva
med narodi. Tako lahko vplivamo idejno tu-
di na druge narode, kakor drugi narodi
vplivajo na nas. Počasi, počasi bodo ven-
darle začele zmagovati tudi v velikem svetu
krščanske socialne ideje. Seveda ne vemo,
morda pridejo prej na narode in države še
težke preizkušnje, morda krvave socialne
revolucije. Toda ne bojmo se: Stat er u x,
dum volvitur orbis. Če bodo narodi
imeli oči uprte v križ, bo iz svetovnega pre-
vratla vendarle vstal nov srečnejši rod, no-
vo srečnejše človeštvo. (Viharno odobra-
vanje.) To pa vedimo: Če sine ta lepša do-
ba, da bo sinila le iz krščanstva. (Dolgotra-
jno odobravanje.) Zato bodi tudi pri social-
nem delu naša prva in zadnja misel —
Kristus! (Viharno, dolgotrajno odobra-
vanje.)

Drugi slavnostni govornik dr. A. Breclj govori o temi:

OBNOVA DRUŽINSKEGA ŽIVLJENJA.

Knjigo, debelo knjigo nam treba o obnovi družinskega življenja. Radi pičlo odmerjenega mi časa podajam le kratko vsebino važnejšim poglavjem iz te še ne-pisane knjige. Razberite si iz njih vodilne misli o obnovi družinskega življenja!

Obnova družinskega življenja je najbolj važno in nujno sodobno vprašanje med nami. Pogled v vsakdanje življenje nam kaže, da družinsko življenje hira. Vemo pa tudi iz usodnih knjig, ki nam jih pišejo statistike o uspevanju družin, da se čedalje manjša naš naravni prirastek, to je razlika med rodovitnostjo in umrljivostjo in da se bližamo onim narodom, kjer včasih že dosega število smrtnih primerov število rojstev, da torej nazadujemo in se bližamo umiranju. (Pritrjevanje.) Zadeva je torej vsekako zelo pereča.

Narod, ki je naravna družba, sestoji iz družin. Družine so naravne enote, prvine, korenike, ki dajo družbi naraščaj in tvorijo življenjsko moč. Kakršne družine, tak narod, taka država, taka Cerkev. Naše družine ne uspevajo povoljno iz dvojevrstnih vzrokov.

Hude so zunanje neprilike, ki ovirajo družinsko življenje v znatni meri. Siromaštvo raznih oblik, prej primeroma redko, se je silno posplošilo in zajelo kar cele stanove. Stanovanjska beda, draginja življenjskih potrebščin, nezadostne plače in mezde, povečana bolehaost in druge stiske ogrožajo čedalje bolj obstoj nešteti družin in ovirajo nastajanje novih. Zgodovina, ki je in ostane učiteljica življenja, nam pripoveduje o narodih, ki so živeli dolga stoletja v najhujših zunanjih stiskah, a so se ohranili in celo namnožili. Irci, Poljaki in balkanski Slovani so nam sijajne priče, da se narodi ne dajo iztrebiti navleži krutemu preganjanju in zatiranju, ako je njih notranja življenjska sila krepka, ako je njih družinsko življenje zdravo.

Naše družine propadajo bolj iz notranjih vzrokov. Neka lahkomišelnost in razbrzdanoost se je razpasla med nami, zlasti v spolnih zadevah. Koliko bede in gorja nastaja iz lahkomišelnega spolnega življenja izven zakona in v njem nam pričajo spolne kuge, ki se širijo med nami, sramotno visoko število nezakonskih otrok, vedno večje število nesrečnih družin, ustanovljenih brez potrebe in zadostnih pogojev za obstoj z mnogotevilnimi otroki, ki zamirajo v nežni dobi, a preostali so boleštni, manj sposobni za trdo življenje. Polno cvetja, a malo sadja, a še to črvido odpadal!

Najhujše zlo pa, ki nam zastruplja družinsko življenje, je ona brezsrčna sebičnost in pretkana užitkaželjnost, ki se kakor nevarna kuga vtihotaplja med nas pod krinko neke višje življenjske modrosti, nebrzdana zla po užitku, ki hoče užitek brez kupnine, zahteva pravice brez dolžnosti, tirja plačilo naprej in odpoveduje delo. Ta izkraj zapadne propadajoče kulture k nam zanesena gnolba se kaže v hotnem umetnem onemogočanju smotrov družinskega življenja, od gnusnega preprečevanja do zločinskega morjenja zarodov. Ta naravna in npravnstvena propalost se kaže najbolj v onih krogih, ki imajo za uspevanje družin še najugodnejše zunanje pogoje. Narava je trda, a dobra mati, ki nagraja človeka za izvršeno delo z bogatim plačilom, v obliki zdravja in življenjske zadovoljnosti, a je hkrati kruta maščevalka vsem sladostrastnikom, ki ji izmikajo nagrado a se odtegujejo njeni službi, kaznuje jih z rojem vsakovrstnih bolezní, srčno praznoto, življenjskim nezadovoljstvom. To zlo, ki se širi že v ljudske sloje, je največja nevarnost družinskemu življenju, omejuje ustanavljanje družin in izpreminja družine, ki naj bi bile življenja polne zibelke v mrtvaške rakve!

Kot odpor proti toliko nevarnosti za obstoj družin in naroda se je izcimila nova panoga zdravjeslovnih in naravoslovnih ved pod imenom plemenskega zdravjeslovja in evgenike, ki znanstveno raziskujeta in ugotavljata pogoje, potrebne za zdrav in krepk naraščaj človeškega rodu. Temeljne ugotovitve in zahteve te življenjeslovne stroke so:

a) Zakon, neločljiva in do smrti trajajoča življenjska skupnost med možem in ženo je edina oblika spolnega življenja, ki je primerna zdravju in zagotavlja ohranitev in pomnožitev.

b) Spolna zdržnost je nujna zdravstvena zahteva do spolne zrelosti, ki nastopa v naših razmerah v dobi, ki je bližja tretji ko drugi desetini našega življenja. Spolna zdržnost je časih potrebna tudi zrelim ljudem brez vsakršne škode za zdravje ali življenje, ker ne poznamo niti ene bolezni, ki bi izvirala iz spolne zdržnosti, ker niti ene ne moremo ozdraviti s spolnim življenjem.

c) Največ škoduje družinskemu življenju predčasno ali neizmerno

spolno življenje. Vse spolne kuge imajo svoj vir v izvenzakonskem spolnem življenju, edino resno in uspešno sredstvo proti spolnim kugam je spolna zdržnost izven zakona.

Kdor pojmuje kako globoko resnico vsebuje Tertulijanov izrek, da je človeška duša po svoji naravi krščanska, se ne bo čudil, kako divno soglasje vlada med raznozdravniško vedo in krščansko vero. Zahteva plemenske higijene in evgenike so zapovedi krščanske pravosti (Odobranje.) Najboljše vodilo v spolnih zadevah je krščanski katekizem. (Burno odobranje.)

Za obnovo družinskega življenja je potrebna obnova vsega našega mišljenja in delovanja v duhu krščanskih načel. V malokateri drugi smeri se je oddaljilo naše življenje tako daleč od krščanstva kakor ravno v razmerju obseh spolov. Zato je naša dolžnost, da posebno v tem pogledu podpiramo prizadevanje Cerkve po naravi obnovi in povzdigi zlasti onih krogov, ki so se v svojo nesrečo odtegnili njenemu vplivu.

Vse naše politično, gospodarsko in prosvetno delo mora prav posebno upoštevati, pospeševati družinske zadeve. Izločiti treba in brezobzirno zatreti, kar nasprotuje družinskemu smotru: vzbujanje in poveljevanje nagonov v kakršnikoli, umetniško še tako dovršeni obliki, pone-umnjevanju po alkoholu in opolzkih zabavah, nevarno in kvarno je zlasti kinogledišče. (Pritrjevanje.) Kino-gledišča, kakršna so danes, bi bilo treba brezpogojno zatreti. (Viharno odobranje.) Zdraviti je treba iznova zavest, da je spolni nagon kakor ogenj, ki dobro služi, a strahotno gospodari in da je osebno razmerje do drugega spola vestna zadeva dalekosežnega pomena. Za zakon, ki je naravna ustanova s jasnim življenjskim smotrom — ohranitev in pomnožitev človeškega rodu — treba temeljite priprave. Predvsem duševne zrelosti, utrjenega značaja in tanke vesti, ki se točno zaveda s sprejetimi pravicami tudi prevzetih dolžnosti in odgovornosti za ugodne ali nesrečne posledice poznih rodov. Treba globoko srčno naklonjenosti, ki prevladuje osebnost sebičnosti in je vsikdar pripravljena žrtvovati lastne lagodnosti v prid drugemu. Za zakon treba telesne zrelosti in nekega zanesljivega osebnega in družinskega zdravja, zakaj zdravstveni nedostaki prednikov in sorodnikov se množe na potomstvu. Tudi neke gospodarske pripravljenosti in pridobitne sposobnosti je treba, ker v gmotnih stiskah zamira telesnost in duševnost.

Ne zakon za vsako ceno in pod vsakim pogojem marveč zakon, ki je zgrajen na temeljih pravne, zdravstvene in pridobitne sposobnosti daje dovolj jamstva za osebno srečo, za uspevanje družin in okrepitev naroda.

To vzvišeno in hvaležno nalogo prevzemi naša prosvetna organizacija, te izobrazbe treba našemu ljudstvu v prvi vrsti!

Ne zabimo gospodarske strani spolnega vprašanja. Glavni steber našemu narodu je kmetijski stan. Izmed mnogih vzrokov propadanja kmetškemu stanu je beg s kmetov. Kmetijski sin ali hči, ki se ne more poročiti na lastno ali drugo kmetijo, pusti kmetijski stan ter hiti v bližnje ali daljino mesto ali industrijski kraj iskat si boljšega kruha. Tako se množi oni ljudski sloj, ki mu pravijo proletarci. Čes da nima drugega premoženja ko otroke. Ali se tem proletarcem, ki jih je navadno več, kakor jih je treba in je zato njih delovna moč tako nizko cenjena na trgu v primeri s kapitalom, godi približno tako dobro, kakor se je godilo nekdanj skoraj že izumrlim stricem in tetam po kmetških domovih? Ti strici in tete niso bili hlapci ali dekle svojim bratom ali sestram, marveč sogospodarji in sogospodinjke na kmetijah z nemalimi življenjskimi ugodnostmi in krepki stebri domačij. Ali je vredno za skledo leče, ki je dozdevna svoboda, posebno svoboda v spolnem pogledu, zameniti vlogu uglednega strica ali spoštovane tete na očetovem domu za bedo, ki tlačí delavstvo in uslužbence? Stvar se mi zdi zanimiva in prevažna za kmetijski in delavski stan. Od ugodne ureditve tega vprašanja je pričakovati, da se iznova opomore kmetijski stan in ojači svoje stališče tudi delavski stan. Kmet bi imel dovolj delavnih moči, ki jih zdaj kravajo pogreša, na trgu bi pa vsled zmanjšanih ponudb zrasla vrednost in cene delu.

Obnova družinskega življenja je za nas Slovence vprašanje narodnega obstoja. Noben narod ni utrpel vseh vojnih in povojnih dogodkov primeroma tako ogromnih izgub kakor naš mali narod. Svetovna vihra nam je strahovito sklestila in razklala naše skromno narodno drevesce. Ako hočemo, da se to ljubljeno drevo opomore in popravi izgube z krepkimi in obilnimi poganki in da si ohrani mesto na božjem solnce, treba mu otrebiti korenina vse gnolobe, treba mu obnoviti dru-

žino. Najbolj nujno narodno delo je obnova vsega našega predvsem družinskega življenja v duhu krščanstva. (Viharno odobranje.) S krščanstvom in krščanskim družinskim življenjem je spojena usoda slovenskega naroda! (Dolgotrajno odobranje.)

KATOLIŠKA INTERNACIONALA.

O katoliški internacionali je govoril nato univ. prof. dr. Lambert Ehrlich. Njegova izvajanja so tako upalila, ker je govoril vsem iz srca, da je bil vsak čas prekinjen od viharnega odobranja. Govornik je razpletel sledeče misli:

Nekdanj je bil naš kmet-tlačen privezan na domačo grudo. Glaeve adscriptus. Zdaj je prost, gre kamor mu drago.

Nekdanj je rokodelac smel izvrševati svojo obrt le v svojem mestu, danes je obrt internacionalna.

Nekdanj so hodili ljudje peš, a pred sto leti je stekla prva železnica in danes imamo okrog en milijon kilometrov železniških prog: cela zemlja je ovita z železniški omrežjem in mi lahko v spanju prepotujemo v eni noči petsto kilometrov.

Sv. Frančišek Ksaverij je potoval eno leto v Indijo na jadrnicah, a danes nas popeljejo brzoparniki tja v štirinajstih dneh. Za nas ni danes nobene razdalje. V Ljubljano na katoliški shod bomo prišli v sto letih v zrakoplovih. (Bučna veselost.)

Ta kolosalni preobrat je zazpal stari sovražnik človeštva, oni zmaj iz apokalipse, ki je pahnen na zemljo in se bori s čredo Jagnjeta. Ta zmaj sklicuje po železnicah, po avtomobilih, po parnikih in po zrakoplovih velike množice iz vseh delov sveta na svojo pomoč. To je tista velika zver, kateri kakor pravi apokalipsa, je dan gobec, ki govori predržno in preklinja. Ta zver je zadobila moč nad vsemi onimi, čigar imena niso zapisana v Jagnjetovi knjigi življenja. Evo vam socialistično, boljševisitično internacionalo s svojim predrznim in bogokletnim gobcem. Zunaj kliče drugo internacionalno zver na pomoč, ki zgleda na zunaj kakor ovca, podobna Jagnjetu, na znotraj pa ima zverinsko srce. Ta zver dela velika znamenja, posnema na zunaj Jagnjeta, to je internacionala človekoljubja, zunanje dobrotelnosti, pravičnosti, ki pa vse to hoče opravljati brez Boga. Proroki te internacionale pravijo, dogme, nauka, cerkve ni treba, združimo se vsi v tistem človečanstvu: na zunaj ovca, na znotraj volk.

Tem nasproti se prikazuje Jagnje s svojimi stotisotimi in stotisotimi izvoljenci iz vseh narodov, pred njimi oznanja angel večni evangelij: Evo vam pravo internacionalo — katoliško internacionalo. (Živahno pritjevanje.)

Katolicizem je internacionala po božjem naročilu: Pojdite po vsem svetu, učite vse narode. Danes nam je pa katoliški internacionalizem posebno potreben. Danes je čas demokracije, ko odločajo ljudske mase. Torej mora reči cerkev: mase na plan. Danes je čas samoodločbe in plebiscitov. Čas je torej da napravi tudi katoliška cerkev svoj plebiscit in zaoriti mora glas: Christianus sum, catholicus sum. (Burno pritjevanje in ploskanje.)

Ustanovilo je Društvo narodov: krasna tvorba. Vse države se strnejo v eno samo veliko svetovno državo, ki naj nadzoruje vse države, ki naj deli pravico vsem narodom. To Društvo narodov posluša na javno mnenje, na ljudski glas. Albanci, Finci, Armenci so se obrnili na to Društvo narodov in mi katoličani, ki štejeemo tristo milijonov, naj bi se skrili za pečjo in naj bi godrnjali in nergačili? Ne! Mi občudujemo to novo tvorbo, ki naj združi vse narode v eno veliko svetovno družino in mi samo želimo, da bi se v to mašinarijo vlijo pravo olje, olje krščanske filozofije in krščanske morale. Harmonija bo zavladala na svetu, kot je še ni bilo. Da se pa ravno čuje glas katoličanov, se morajo združiti v vseh panogah v mednarodne organizacije. (Ploskanje.) Nekaj začetkov že imamo. Obstojta mednarodna katoliška mladeniška organizacija, ki je praznovala letos v Inomestu svoj tretji kongres. Nadalje svetovna zveza strokovnih delavskih društev, internacionala krščanskih žena, internacionala krščanskih dijakov. Nam ne bo težko čez par let zbrati tudi sto tisoč Orlov iz vseh narodov.

Posebno pa rabimo katoliško internacionalo mi kot slovenski narod. Nosimo lastno ime, hočemo biti poseben narod, hočemo biti poseben biser v jugoslovanski družini. Tega svojega imena in te svoje časti ne damo nikomur. Potem pa moramo tudi skrbeti, da bo to ime zaslovelo po svetu. Kjerkoli se katoličani zberejo, bodisi v Londonu, bodisi v Parizu, bodisi v Španiji ali v Rimu, povsod se mora slišati tudi glas zastopnika katoliških Slovencev.

Katoliško internacionalo pa rabimo posebej, ker smo narodni torso — pohabljen narod. Mi hramo, ker ne moremo dihati iz polnih pljuč, manjka nam morje. Mi ne moremo iz srca zapeti in zavrisnati, ker nam manjka koroška narodna pesem. Kako naj pojemo to pesem, če nimamo koroških jezer in koroških gora. Veliko skelečo rano je nam prizadajala mirovna

konferenca, odvzela nam je tretjino naroda. Nas to boli in mi ne moremo tega pozabiti. (Viharno pritjevanje.) Vzemite malemu otroku igračo, zajokal bo, ker se mu dela krivica. In mi naj molčimo, ko se nam odtrga tretjina naših otrok? Ali ni Francoze bolelo, ko so petdeset let pogrešali svojo Alzacijo? Ali ni Italija žalovala za svojimi neodrešenimi otroci? Toda mi kot katoličani upoštevamo sedaj položaj, ne hujskamo na upor, nočemo uganjati nikake irendente. Pa v imenu krščanske morale moramo zaklicati Italijanom in Nemcem: Pustite naše brate živeti kot ljudi, pustite jih moliti k Bogu v svoji domači govorici! (Dolgotrajno odobranje.) Bolest pa nas spreleti, ko vidimo, kako se teptajo načela pravice in ljubezni. Katoliško življenje pri naših bratih bo ohromelo, ne more se razvijati v polni meri kakor tukaj, Marijine družbe, društva, šole hira. Kaj to pomeni? Da mora duhovnik zapustiti župnijo, svojo faro samo zato, ker je Slovenec. Kaj pomeni geslo: Assimilatione? Kako se izvršuje veliko krščansko načelo individualne in narodne svobode?

Apeliramo na ono veliko Italijo, ki je rodila enega velikega Frančiška Asiškega, apostola nebeške bratske ljubezni, apeliramo na Italijo, ki je rodila velikane, kakor so Dante, Rafael, sv. Tomaž Akvinski, ki so oplojali ves svet s svojo kulturo. Apeliramo na verne katoličane Italije, da dvignejo svoj glas za naše tlačene sobrate. Ne recite petintrideset milijonov nas je, lahko bomo opravili s temi par stotisotimi slovenskimi pastirji. Res, peščica so naši bratje, toda krivica Vaša je neizmerna, tako velika, da zagrne vašo slavo, kakor je v svetovni vojni ista krivica zagrnjala slavo Nemcev in Madjarov. (Viharno odobranje.)

Apeliramo na velik nemški narod. Vse narode je vam Bog vzel, ker niste znali ravnati z njimi. Dal vam je samo še eno, namreč koroške Slovence, da se izkažete, če ste se poboljšali. Kaj more vam Nemcem, ki štejeete sedemdeset milijonov ljudi, škodovati, če govori ob Karavankah nekaj deset tisoč Slovencev svojo govorico, če se tam poje slovenska pesem, če je tam ljudska šola slovenska? Vi hodite s palicami in orožjem med te bore Slovence in jih pretepetate: Eno je gotovo, krščanska kultura to ni. (Burno pritjevanje.) Taka narodnost, ki obožuje svoj narod in potepta druge narode, je herezija in želimo samo, da bi jo Rim kmalu kot tako obsodil. (Bučno pritjevanje in ploskanje.)

Mi katoliški Slovenci, ki smo sedaj na katoliškem shodu podali neomejene izkaze udanosti in zvestobe do cerkve in do svetega očeta, verujemo v poslanstvo Kristusovega namestnika, ki je klicar pravice in ljubezni.

Do Tebe, sveti Oče, se obrnemo, Ti si našel besedo ljubezni in pravice za Armence, Grke, Srbe in Ruse, kako bi ne dvignil svoj glas za svoje verne sinove katoliške Slovence? — Mi neizmerno želimo, da bi bil Sveti Oče zastopan v društvu narodov, ker vemo, da bi se njegov glas dvignil vedno za najbolj nesrečne in teptane, torej tudi za naše primorske in koroške brate. (Dolgotrajno, viharno odobranje.)

Slavnostni govornik prof. dr. Frano Kovačič iz Maribora je govoril

O DELU ZA TREZNOST.

Njegov govor izborna premišljen, resen in tehten govor, ki so ga zborovali burno odobraval, objavimo radi njegove obsežnosti, oziroma pomanjkanja prostora v celoti v jutrišnji številki.

VERSKA MISEL V JAVNOSTI.

Med navdušenim pritjevanjem zborovalcev je govoril nato dr. M. Lavrenčič o temi »Verska misel v javnosti«. Poudarjal je, da mora zavladati verska misel v vsej javnosti, doma v družini, na ulici, v občini, v državi: povsod veljaj verska, krščanska naša misel. (Živahno pritjevanje in ploskanje.) Krščanska bodi naša misel, naša beseda in naše življenje. Krščanska misel mora imeti prvo mesto posebno v izobraževalnih društvi in orlovski organizaciji. Silno se moti, če kdo misli, da mora biti verska misel na prvem mestu v Marijinih družbah, v »Orlu« pa na šestem. (Živahno pritjevanje in ploskanje.) Pečat krščanstva mora biti pri »Orlu« viden na prvem mestu. Ne pravimo, da mora biti vsak Orel, toda kdor vstopi v Orla, si mora zapisati na čelo, da postane krščanski vitez. Naša društva niso za parado, marveč da nosijo katoliško idejo na jug. (Živahno pritjevanje in ploskanje.) Pri »Orlu« ne gre za to, koliko jih je, ampak kakšni so. (Živahno pritjevanje in ploskanje.)

Disciplino in urejenje imajo Sokoli in tudi Orjuna. Orel je domoljuben, toda tudi Orjunaši so domoljubni in kadar koga obsodijo na smrt brez razprave in ga umorijo, mislijo, da imajo prav, toda nimajo. (Pritjevanje in ploskanje.) Vodi jih svobodomiselnost in to je zlo. (Pritjevanje.)

Naši ljudje niso prišli za šalo v Ljubljano, ampak prišli so zato, ker so hoteli dokazati, da so siti prevar (burno pritjevanje in ploskanje) in zato so se zatekli k svetemu križu. (Ponovno viharno pritjevanje.) Naši nasprotniki lahko dajo vse,

toda poštenja in sreče ne morejo dati. (Viharno pritrjevanje in ploskanje.)

Zakaj so ustanovljena naša katoliška slovenska društva? Rajni dr. Mahnič in pa škof ljubljanski sta jih zato ustanavljala, da bi mladina ne delala smrtnih grehov. (Viharno pritrjevanje in ploskanje.)

Krščanski radikalizem je potreben, ker so nasprotniki radikalni. (Živahno pritrjevanje in ploskanje.) In proti radikalni sili svobodomiselnosti se da le z radikalnostjo kaj opraviti. (Burno odobravanje in ploskanje.)

Govornik je v nadaljnjih izjavah tople priporočal študij socialnih vprašanj in revijo »Socialno misel«, rekoč: »Študiranje socialnih vprašanj je potrebno, da bomo prepoznali zakonodajo s socialnimi pravicami.« (Viharno pritrjevanje.)

Slavostni govornik je nato poudarjal potrebo krščanske vzgoje mladine in ob burnem pritrjevanju dejal: »Katoliški starši sploh ne smejo svojih otrok pošiljati v svobodomiselno šolo, ker bi s tem zagrešili smrten greh. Svoje šole morajo poslušati, če bi bili tudi zaprti!«

Srbi in vsi pravoslavni se želijo poučiti o katoliški resnici. In v ta namen je postavila božja Previdnost Slovence v to državo. (Pritrjevanje.) Mi moramo zato našo državo podpirati. Ljubimo državo, za katero smo veliko trpeli. Nihče ne bo tako vesel, kakor mi, če bo naša država lepo uspevala in napredovala. (Živahno pritrjevanje in ploskanje.) Naša glavna naloga je verska probuda, katero zanesimo na jug! (Viharno pritrjevanje in ploskanje.)

Priporočal bi še en sklep: Katoliški shod skleni »napad« na uradništvo in inteligenco sploh! Z molitvijo, ljubeznijo, s pravičnostjo in s prijaznostjo ga izvedimo, da bo pričelo vse uradništvo in vsa slovenska inteligenca katoliško živeti! (Viharno pritrjevanje in ploskanje.)

Svoj izvrstni govor je končal govornik s pozivom, da bodimo pravi katoličani v mislih, besedah, v življenju in z dejanjem. (Viharno pritrjevanje in ploskanje. Govorniku je prisrčno čestital prevzvišeni škof ljubljanski dr. A. B. Jeglič, ki je imel nato, viharno pozdravljen, zaključni govor na V. katoliškem shodu v Ljubljani.

Zaključni govor ljubljanskega škofa.

Nagnili so se h koncu blagoslovljeni dnevi našega slovenskega katoliškega kongresa. Poglejmo nazaj na te štiri dneve! O koliko vzvišenega, dušnega, kulturnega dela smo izvršili!

Premišljeno pripravljene in navdušeno sprejete resolucije nam izpričujejo, kako resno in globoko razumevajo naš povojni čas vsi naši katoliški izobraženci, pa tudi vse na shodu pričujoče ljudstvo obojnega spola in vseh stanov.

Resolucije uravnavaajo vse strani našega bogatega življenja. Ni ga važnejšega sodobnega vprašanja, da ne bi resolucije dale nanj temeljitega odgovora. Pretresavala so se vprašanja verska, cerkvena, znanstvena, umetnostna, šolska, državna, socialna in sploh vsa, ki posegajo v naše visoko in široko razvito življenje.

In kar je največ vredno, rešavala so se v luči večnosti. Vsaj so pravi, naši prirodi, našim potrebam prikladni samo oni verniki, ki se ujemaajo z večno resnico. Življenje vendar ne more biti prav vravnano, ako se ureja po zmoti in laži, ampak vravnano bo prav, ako se ureja po resnici, in kolikor bolj se z njo ujema. (Pritrjevanje.)

Sedaj pa na delo! Resolucije naj ne ostanejo mrtve! Na višku modernega napredka so. Napredovati mora vse naše življenje, kjer ni napredka, tam je smrt. Drevo se razvija, deblo postaja bolj debelo, poganja veje in se razcvita od leta do leta. Ako rast zastane, rastlina in drevo izgublja življenje, življenjski sokovi se suše, rastlina, drevo zamalo se poseka in zasade se novi življenja polni nasadi.

Tudi posamezni človek se razvija: otrok, mladenič, mož, starček: življenje preneha, grob se odpre in nastopi nov rod, potem nove življenjske moči. Kakor posamezni človek se razvija človeški rod in v njem posamezni narodi. Razvijajo se vsestransko: glede na vero, na znanost, na umetnost, na poljedelstvo, na šumarstvo, obrt, trgovino, sploh glede na vse preraznovrstno družabno življenje. Polnomerno življenje poganja vedno novih organizacij, v katerih se udejstvuje in kaže svojo moč in silo. V tem razvitku pridejo tudi razne krize, kakor pri posameznem človeku razne bolezni. Krize so znak življenja, ki slabe sile izločuje in se zopet znova naprej poganja. Narod, ki takega življenja v vedno novih organizacijah, v vedno novih premaganih krizah ne pokazuje, že hira in umira.

Naš mili slovenski narod pa ne umira. Štiridnevni kongres, ki nam je premnogobrevilne organizacije odkril, jih slabih prikastkov očistil, jim podal novega življenjskega soka, dokazuje bujno njegovo življenje. Zal, razcepili so nas, močne ograde našega narodnega debela so siloma od nas odžagali; vcepiti jih hočejo drugim.

tujim narodom. O da bi bili ti narodi pravilni, da bi ti narodi naše brate priznali in jih negovali v krščanski ljubezni! Temu pa ni tako! Vsaj nam od zapada in od severa prihajajo obupni kliči, žalostni zdihi našega teptanega ljudstva. (Živahno pritrjevanje.)

Toda, zamrli ne bomo, ampak pomlajeni in prenovljeni po našem kongresu bomo v novi mladeniški kipeči moči delali in se s pomočjo božjega blagoslova razvijali, da postanemo še bolj krepki ter z obnovljenim duhom okrepimo tudi od nas odtrgane, trpeče brate.

Nekaj me skrbi! Ali nam bo k razvitku močnega življenja pomagala Previdnost božja? Ali ni v našem ljudstvu strasti, ki vsaki dan izzivajo pravično jezo božjo? Ali niso v našem narodu odpadniki od vere, ali niso v njem preklinjevalci samega Boga in Matere božje, ali ni v njem ljudi nezmerljivih, razuzdanih...? Znaite, take hudobije nam izpodkopljejo pravico do obstoja, Bog bi nas prepustil našim strastem in pogin je gotov!

Toda ne! Dnevi kongresa bodo mnogo pomagali, da ta gnoj iz narodnega telesa izteče, da se smrtonosne rane zacelijo, da narod ozdravi in se v močnem potisku vsestransko dalje razvija. Zato na delo! Na to delo pokličem vse, prav vse; posebno pa vas, predragi moji mladeniči, čvrsta krščanska dekleta. Pa vsaj ste to očistevalno delo že začeli in sicer posebno v dveh premenitnih organizacijah, mislim našo organizacijo orlovsko in organizacijo v Marijini družbi. Nadaljujte to delo! Duhovne gospode in naše verne, izobražene lajke prosim, zaklinjam, nadaljujte začeto delo, naj vas ne plašijo razni prigovori, razni neuspehi, hajde preko njih k nepremagljivemu napredovanju v pravem razvitku. Moči, navdušenosti naj vam podeljuje ljubezen do mladine, do ljudstva sploh, ljubezen do

Boga, ljubezen do križanega usmiljenja, ljubezen do neumrjotih duš! (Viharno pritrjevanje.)

H koncu se kot vaš pastir zahvaljujem pripravljalnemu odboru, ki je toliko mesecev po raznih odsekih velikansko delo za Boga in za narod pripravljalo. Ves trud naj vam obilo poplača Oče nebeški! Zahvaljujem vsem gospodom, duhovnikom in laikom, ki so po deželi v smislu navodil pripravljalnega odbora ljudstvo zbirali in organizirali, ter s trudom k tolikim uspehom pomagali. Ljudstvo pa naj se prerajeno in poživljeno vedno lepše razvija na čast božjo, na veselje in ponos sv. Cerkve ter v svoj lasten, časten in večni prid. (Viharno, več minut trajajoče pritrjevanje in ploskanje in navdušeni kliči: Bog živi!)

ZAKLJUČEK ZBOROVANJA.

Ko se je polegel vihar odobravanja po govoru prevzvišenega škofa ljubljanskega dr. A. B. Jegliča, je zaključil predsedujoči narodni poslanec Josip Gostinčar slavnostno zborovanje z besedami: V. slovenski katoliški shod je bil lep. Želim le, da naše organizacije izvedejo v kolikor mogoče kratkem času sklepe, ki jih je sklenil. (Pritrjevanje.) V delu je brez dvoma naša bodočnost! Zaključujem V. slovenski katoliški shod s krščanskim pozdravom:

»Hvaljen Jezus!«

ZAHVALNI BLAGOSLOV V STOLNICI.

Ob pol 8. zvečer je bila zahvalna služba božja za V. katoliški shod v stolnici. Ljubljanski škof dr. A. B. Jeglič je ob asistenci nadškofa dr. Šariča in škofa dr. Mileta opravil slovesni »Te Deum«. Zahvalne službe božje se je udeležil pripravljalni odbor in veliko udeležencev V. slovenskega katoliškega shoda. Po cerkveni slovesnosti je pevski zbor zapel mogočno katoliško himno: »Povsod Bogale«

Zborovanja v odsekih.

Dne 28. avgusta.

Odsek za versko življenje in нравni prerod.

Zborovanje je otvoril v Unionovi dvorani, ki je bila nabito polna, dekan teološke fakultete dr. Jos. Srebrnič in pozdravil posebej šibeniškega škofa dr. Jeronima Mileta in belgrajskega župnika msgr. V. Wagnerja. Pozval je vse navzoče, da prično tako važno zborovanje z molitvijo. Zborovalci so zmolili »Pridi Sveti Duhe«. Predsedstvo prevzame nato kanonik Al. Stroj, ki podeli besedo dr. Srebrniču, ki poroča o temi:

NALOGE VERSKO-NRAVNE OBNOVE.

G. referent dr. Jos. Srebrnič poudarja, da je cilj sedanjega kat. shoda versko-nravna obnova slovenskega ljudstva. Katoliško načelo je do sedaj v njem izvršilo ogromno delo, ko ga je organiziralo v premenne oblike političnega, gospodarskega, prosvetnega in verskega značaja. V Slovincih je vse organizirano, kar čuti in misli katoliško. Čas je prišel sedaj, da katoliška misel prične z vso intenzivnostjo prodirati tudi v globine ljudske duše in jo tako preobraziti, da bo tvorila na celi črti apologijo katoliške resnice po delih življenja. Da se to do sedaj ni moglo vspešno izvršiti, je v veliki meri zakrivilo veri in katoliški Cerkvi sovražno časopisje. »Slovenski Narod« in »Jutro« sta n. pr. s svojo pisavo o priliki sedanjega kat. shoda zopet pokazala, da jim je ljubša demoralizacija slovenskega ljudstva, kakor pa pota, ki jih za njegovo versko-nravno obnovo katoliška misel predlaga.

Vsi pa brez izjeme strank se vjemajo v ugotovitev, da je slovensko ljudstvo kot celota zelo okuženo po alkoholizmu, ki mu jemlje dobro ime pred svetom ter ga gospodarsko in narodnostno, zdravstveno in moralno upropača. Referent pojasnjuje vse to z obširno statistiko. Vrednost najmanj treh milijard kron so finančni organi obdačili v alkoholnih pijačah v Sloveniji, kar pa je komaj tretjina vrednosti faktično zavžitih alkoholnih pijač pri nas. Koncem aprila 1923 je štela Slovenija 5839 gostilen, vinočlov in žganjaren. Povprečno pride že na 180 oseb ena gostilna oz. žganjarna, v nekaterih krajih celo na 99 oseb. Na tuberkulozi, katere glavni vir je alkoholizem, je 1. 1922 v Sloveniji umrl vsak 7. oz. 8. človek. Svoje glavno ognjišče ima v njem tudi sramna kuga, ki se vedno bolj širi i v našem ljudstvu. Prav tam ima svoje glavno izhodišče veliko število nezakonskih otrok. L. 1922 je bil v Sloveniji povprečno vsak 8. oz. 9. otrok rojen izven zakona, v nekaterih glavarstvih vsak 4. oz. 5., da celo vsak 3. oz. 4. otrok. Število umorilnih v Sloveniji je zelo veliko; več se pa od leta do leta. So glasna sodba izvedencev je, da povzročuje pretežno večino slučajev umorilnosti pri nas bodisi posredno bodisi neposredno alkoholizem; od njega izhaja tudi večina zločinov, posebno umorov in ubojev in težkih telesnih poškodb.

Odpor proti alkoholizmu mora pričeti na celi črti. Referent opozarja na versko-nravno škodo, ki jo alkoholizem v našem ljudstvu povzročuje, na odgovornost, ki jo radi tega naš narod pred Bogom ima, ter naštev sredstva iz religioznega polja, s katerimi naj se treznost širi; tu naj delujejo III. red in Marijine družbe, tu še posebej iskreno češčenje presv. Srca Jezusovega. Resno delo v tej smeri, združeno s sodelovanjem političnih, gospodarskih in prosvetnih činiteljev, bo prej ali slej prineslo zaželjene uspehe: življenje naroda, ki bo tvorilo apologijo katoliške resnice!

Referatu je sledila živahna debata, ki so se je udeležili gg. svetnik Kalan, Pavlič, p. Kopatin, p. Zdravljčič, nakar so bile predlagane resolucije soglasno sprejete.

Nato je govoril dr. P. Guido Rant O. F. M. o

SKRBI ZA MOŠKE IN LAIŠKO INTELIGENCO.

Govornik je uvodoma poudaril kako vitalnega pomena je za versko obnovo skrb za moške, za mladinske organizacije in posebno za laiško inteligenco. Namen duhovnika: ne zaslužiti duš, temveč pridobiti jih za Kristusa v pravi prostosti. Nato je v lepo zasnovanem govoru izvajal: Stojmo pred alternativno: ali bo dal sedanjí čas sveto civilizacijo brez vere ali pa krščansko kulturo. Da se ne zgodi prvo in uresniči drugo, je potrebno, da zlasti v moškem svetu pomnožimo moč vere, potencirati moramo praktično katoličanstvo. Prav posebno moramo skrbeti za duhovno življenje mož, ki so tako docela zakopani v materialne skrbi. Poglabiti moramo jasnost v vseh vprašanih versko-katoliškega svetovnega naziranja, navdušiti jih za verski radikalizem. Tretji red, apostolstvo mož, Marijine družbe jih mora šolati in izšolane poslati v svet, da bodo uveljavili v javnem življenju katoliška načela. — Izredno važne so naše mladinske organizacije. G. referent pa opozori zborovalce na nevarnost, ki preti v tem, da mnoge organizacije priznavajo sicer katoliška načela teoretično — ne pa praktično. Pa je vendar glavni namen dobrobit lastne duše in duše svojega brata — sočlana. Bati se je tudi da postane delo organizacij le preveč zunanje. Geslo bi moralo biti: na globoko in povsod Boga. — Nato je prešel g. referent na vprašanje o skrbi za laiško inteligenco. Med inteligenco vsepovsod vre. Toda glavni vzrok verske skepse ni morda lastna krivda, temveč mnogo bolj sistematična vzgoja, povečini nehotena in nezavedna, za materializem in racionalizem. Vse ozračje je tako, univerzitetni študij, moderna doba, vsepovsod dvom, zanikanje, indiferentizem. Moderni inteligent poizkuša tudi ločiti med krščanstvom in cerkvenostjo. Kam to vede? Jasnó, da v popolno odtujenje praktičnemu krščanstvu. — Posebna pastoračija je nujno potrebna. Cerkev sama to hoče. Inteligenca sama tudi išče od-

kritosrčno resnice, četudi skrito. Delajmo na to, da si osvojimo mesto tudi med inteligenco, sejmo seme resnice, četudi ne vsa, nekaj zrn bo gotovo pognalo. Evangelij osmerih blagrov bodi naš program, vselej in povsod!

Po debati, ki so se je udeležili gg. akademika Šedvy in Dokler, Pavlič in dr. M. Lavrenčič, so bile sprejete odsekovske resolucije.

Predsedstvo prevzame p. rektor V. Kopatin, ki podeli besedo belgrajskemu župniku msgr. V. Wagnerju, ki ga zborovalci pozdravijo z živahnim ploskanjem. G. referent poroča o

KATOLISKI DIASPORI V JUGOSLAVIJI

in izvaja sledeče misli:

Vprašanje naše kat. diaspore je eminentno važen cerkven in verski problem. Zasluži največjo pozornost vse katoliške javnosti, ker se v diaspori izgubljaajo naši katoliki v indiferentni, nekatoliški sredini. Referent poroča, da živi okrog 20.000 katolikov razstresenih po celi severni Srbiji, o mešanih zakonih, vprašanju veronauka po šolah, o odpadih, vplivu pravoslavne okolice na katolike v praktičnem verskem življenju. Želi in prosi, da katoliška javnost priskoči na pomoč pri dvigalju verskega življenja moralno in materialno s tem, da pridejo v diasporo novi svečeniki, redovniki in redovnice, da se dvignejo cerkve in kapele in da se zgrade katoliški domovi za katoliška društva in organizacije.

Referent predlaga nato sledeči resoluciji:

1. V. Katoliški shod v Ljubljani poudarja, da je katoliška diaspora v Jugoslaviji eno najvažnejših naših cerkvenih vprašanj.

2. V to svrhu se priporoča apostolatu sv. Cirila in Metoda, da sistematično proučuje vprašanje diaspore in temu primeru uredi svoje delovanje, predvsem da osnuje v svoji sredi posebne odseke za diasporo oz. po potrebi tudi posebna društva.

Referatu je sledilo živahno pritrjevanje in še živahnejša debata, ki je izzvenela v sklepu, da je dolžnost katoličanov, da se za katoliško diasporo v Srbiji resno brigajo. Predlagane resolucije so bile soglasno sprejete.

Sledil je nato referat

APOSTOLSTVO SV. CIRILA IN METODA.

Referent univ. prof. dr. A. Snoj je izvajal sledeče misli:

Za Apostolstvo sv. Cirila in Metoda, ki med vojno in tik po vojni ni moglo uspešno delovati, se zadnji čas odpirajo vedno nova polja za hvaležno delo. Apostolstvo širi idejo zedinjenja vzhodne cerkve s katoliško; s tem uravnava naše razmerje do pravoslavnih in pospešuje med katoliškim ljudstvom doma versko gorečnost. Delovanje Apostolstva je v zvezi z vesoljnim katoliškim delovanjem na tem polju. Tudi v inozemstvu je znano uspešno delovanje Apostolstva in ga spremljajo z velikimi simpatijami. Vsi glavni delavci za zedinjenje so v osebnem ali pismenem stiku z Apostolstvom. Apostolstvo je mnogo storilo, da se je življenje sv. Cirila in Metoda bolj osvetlilo in kulturni pomen njunega dela pokazal v pravi katoliški luči. Slovanška apostola spadata med največje svetnike kat. cerkve in je zelo želeli, da se med Slovenci njuno češčenje tako razširi, kakor zaslužit. Apostolstvo deluje pod zavetjem Bogorodice Marije, ki jo tudi Slovani iskreno častijo.

Soglasno so bile sprejete predlagane resolucije.

DOBRODELNOST S POSEBNIM OZIROM NA MLADINO.

O tem poroča Fran Lavtižar. Uvodoma slika krščansko caritas, ki je duša vsega katolištva. Prehajajoč k praktičnim nalogam organizirane krščanske ljubezni nasvetuje, da se v vsaki župniji osnuj vsaj ena dobrodelna organizacija. V ospredju pa stoji skrb za mladino. Referent omenja že vse v svrhu mladinske izobrazbe, vzgoje, varstva osnovane organizacije in preide nato na potrebo snovanja posebnih mladinskih domov. Najprimernejši in najbolj poklicani za njihovo vodstvo so Salezijanci. Vrhlega pa socialne potrebe modernega časa kličejo katoličane k snovanju a) doma za uboge matere, porodnice in dojenčke; b) doma za hiraajoče in pohabljenе otroke; c) doma za zanemarjene in moralno pokvarjene deklice ter d) doma za manj nadarjene, betežne in slaboumne otroke. Od govornika predlagane resolucije so se sprejele.

REFERAT O DUHOVNIH VAJAH.

P. Tome Družbe Jezusove je nato referiral:

1. Versko življenje potrebuje pobude, obnove, poglobitve. To vse nudijo duhovne vaje sv. Ignacija, posebno, ako se morejo delati v posebnih v ta namen zidanih in udobno opremljenih hišah. Prosti vsakdanjih skrbi, v samoti in zbranosti ureja tukaj udeleženec v luči večnih resnic svojo preteklost in prihodnost.

2. Zato zidajo posebno v zadnjih desetletjih vsi kulturni narodi (n. pr. na Francoskem, v Belgiji, Nemčiji itd.) take domove, kjer se zbirajo preko celega leta, kadar čas in stanovske dolžnosti dopuščajo, različni sloji k duhovnim vajam.

3. Tudi mi Slovenci potrebujemo takega doma. Zidal se bo, ako bo dovolj sredstev, prihodno spomlad na Goričanih. Zidati ga namerava s pomočjo dobrotnikov naš presvetli škof in izročiti njegovo upravo in vodstvo Družbi Jezusovi. — Tu bodo v 50 letno opremljenih sobah imeli preko celega leta duhovniki in laiki priložnost za nekoliko dni posvetiti se izključno proučevanju in gojitvi verskega življenja.

V tem smislu se predlaga in sprejme resolucija: »Ker priznavajo vsi, da nam je obnovev in poglobitev verskega življenja nujno potrebna in so v to svrhu eno najpreskušenejših sredstev duhovne vaje, priporočajo katoliški shod vsem vernikom brez izjeme, posebno pa dijaški omladini in mladini sploh, da se radi zbirajo k letnim duhovnim vajam. Obenem pozivlja verno slovensko ljudstvo, da prispeva kar najizdatneje k stavbi posebnega doma, ki ga namerava graditi presv. škof na Goričanih in izročiti v upravo in oskrbo Družbi Jezusovi, kjer bi duhovniki, inteligenca, dijak, delavci in drugi stanovi imeli priložnost o primernem času preko leta opraviti duhovne vaje.«

To je bilo soglasno sprejeto.

Odsek za cerkveno-politična, politična in narodna vprašanja.

V dvorani Akademskega doma je zboroval dopoldne odsek za cerkveno-politična, politična in narodna vprašanja. Zborovanje je vodil g. dr. J. Brejc, ki je otvoril zborovanje s sledečim nagovorom:

Otvorjajoč zborovanje odseka za cerkveno-politična, politična in narodna vprašanja Vas, častita gospoda, najsrčneje pozdravljam ter Vas vabim, da se predstojajočih posvetovanj kar najživahneje udeležite, ker bodo Vaši sklepi dalekosežnega pomena za bodočnost katoliške cerkve v naši novi državi.

Razmerje katoliške cerkve do države v mejah naših pokrajin se je od zadnjega katoliškega shoda zelo izpremenilo. Če smo do prejšnjega pripadali katoliški državi v tem smislu, da je bilo prebivalstvo države po ogromni večini katoliško, smo v naši novi, narodni državi katoličani potisnjeni v manjšino in smo v kratki dobi naše državne skupnosti s številčno močnejšim pravoslavjem žal da morali ugotoviti, da nova naša država namenoma, sistematično katoliško cerkev zapostavlja, stiska, ji dela krivico in jo naravnost bagatelizira. Če je tako postopanje mogoče že v medenih letih naše skupnosti, moramo pač biti pripravljeni na še hujše preizkušnje, ako se nam ne posreči, da se sovražnih napadov pravočasno obranimo.

Dobili smo ustavo, ki pa katoliški cerkvi ne daje in ji ne zagotavlja, kar bi smela ona po pravi in brez škode zahtevati. Vsled tega moramo stremeti po spremembi ustave.

Pa niti obstoječa ustava se ne prakticira lojalno. Zgledov za to je vse polno. Naj jih navedem samo par: Agrarna reforma n. pr. se uporablja pač proti katoliški, ne na proti pravoslavni cerkvi; sramotno zapostavljanje katoliške duhovščine v materijelnem oziru; poseganje države v čisto notranje verske zadeve katoliške cerkve, kakor so marijanske kongregacije itd.

Vse to dokazuje, kako težko in delikatno stališče je katoliški cerkvi odkazano v naši državi. Pripravljalni odbor se je s temi vprašanji v mnogih sejah temeljito pečal. Rezultat njegovih posvetovanj so resolucije, ki vam jih bodo gg. referenti predložili in ki bodo predmet diskusiji in sklepanju. Iz vseh resolucij kot vodilna misel, da katoličani ne iščemo boja ne z državno vlado, ne s pravoslavjem, da se pa po drugi strani tudi ne damo k tlom pritiskati. Želimo mirnega sožitja z drugimi veroizpovedanji, vendar to ni odvisno zgolj od nas, temveč v prvi vrsti od onih, ki so v posesti državne moči. Ti pa pripadajo pravoslavju in zato bo nadaljnji razvoj cerkvenopolitičnih odnosov v naši narodni državi odvisen v prvi vrsti od tega, kako bo pravoslavje prestalo preizkušnjo na svojo pravičnost in miroljubnost. Bog taj, da bi jo prestalo dobro.

Predsednik pozdravi navzočega ruskega kneza Volkonskaja (ploskanje) in podeli besedo referentu dr. Jos. Jeraj, ki je poročal o

POLITIČNEM UDEJSTVOVANJU KATOLIČANOV

in razvil sledeče misli:

Cerkve je kakor krščanstvo univerzalnega značaja, zato veljajo njena načela za vsa polja človeškega udejstvovanja, torej tudi za politično. V moderni demokratični državi ljudstvo samo potom samoodločbe v volitvah določa ustavo in versko stališče in ne več absolutistični vladarji. Najmočnejša stranka ima največ vpliva v državi

Katoličani moramo s strankami s pozitivno krščanskim programom državi, ki kakor družina ne obsega samo ene strani človeškega udejstvovanja, temveč množico odnosov, pripomoči do prave življenjske opore — vere. Stranke s krščanskimi načeli so potrebne posebno v sedanji kulturno-socialni državi, ko država sprejema v svoje področje vedno bolj prosvetne, kulturne in socialne naloge. Prav posebno potrebujemo take stranke v Jugoslaviji, kjer imamo državno šolstvo. Depolitizacija bi bila pogrešana, ker bi ostal najvažnejši faktor v državi — šolstvo brez verskega vpliva. Ni pa potreba, da bi bili v politični stranki s krščanskimi načeli samo katoliki. Utegne biti priporočljivo, da se združijo s pristaši drugih veroizpovedi v obrambo skupnih verskih vrednot, konfesionalne šole, pravic družine, svobode osebnosti itd. To ni noben indiferentizem, ker moramo razločevati med stranko katoličanov in cerkvijo. Stranka ustvarja samo zunanje predpogoje za socialno sožitje pod odgovornostjo stranke same, le cerkev pa ima nalogo duhovne verske obnove.

V socialnem oziru mora vsaka stranka, ki hoče zastopati krščanska načela, temeljiti na solidarnosti vseh stanov, odklanjati slojni in razredni boj in se boriti za socialno in gospodarsko pravično ureditev cele družbe, v prosvetnem oziru čuvati naravne pravice staršev, družine in cerkve do šole; odklanjati načelo močnejšega in sile ter zasledovati politiko miru in sporazuma.

Krščanska politična stranka mora na političnem torišču sodelovati z vsemi strankami, ki se strinjajo v gospodarskem in socialnem programu ter stoje v etičnih vprašanjih vsaj na stališču naravnega prava. S strankami, ki po svojem programu versko-etična načela odklanjajo, sodeluje le v slučaju, ko gre za dobrobit skupnosti, s pridržkom, da se ne žali cerkev in se v verskem oziru nič ne postavlja: podlago sodelovanju pa morajo tvoriti tsaj one določbe in cilji prirodne pravosti, katere priznavata i pamet i krščanstvo.

Po kratki debati o jasnem referatu dr. Jeraja so bile predlagane resolucije soglasno sprejete:

G. dr. F. Grivec je poročal o

NAŠEM RAZMERJU DO PRAVOSLAVJA.

Vsled važnih načelnih razlik v cerkvenem ustroju in v odnosu do države se je težko izogniti vsem konfliktom s pravoslavjem. A na splošno se konflikti pojavljajo bolj na političnem nego na cerkvenem polju. Zanimivo je, da razvoj plemskih strasti ni vplival na srbsko pravoslavje kot tako; srbsko pravoslavje je sedaj v mnogih ozirih še spravljivejše nego je bilo ob ustanovitvi naše države. Srbska cerkev je v tako težavnem položaju, da ne more misliti na boj. Petletna izkušnja dokazuje, kako pravilno je stališče jugoslovanskih škofov in rimskih papežev, da bodimo velikodušni zastopniki krščanske spravljivosti in katoliške vesoljnosti. Naši verski odnosi do pravoslavja se ne smejo ravnati po nestalnih geslih dnevne politike, ampak po stalnejših verskih in kulturnih smericah. Te smernice, ki nam pomagajo, da pri odločni obrambi naših verskih in političnih pravic ostanemo v pravih mejah.

V debato je posegel med drugimi dr. Janko Šimrak, ki je dejal, da glede vprašanja skupne obrambe krščanskih načel s pravoslavnimi državljani ni prevelik pesimist, je pa odločno za resolucije. V debato so posegli gg. Šedivi, Smodej, Škulj in dr. fra Crnica, župnik Knol in referent. Soglasno so bile sprejete predlagane resolucije.

Univ. prof. dr. Gregor Rožman je referiral o

CERKVI IN DRŽAVI

in izvajal sledeče misli:

Ko gre za to, da se urede odnosi naše države do katoliške cerkve, moramo obnoviti katoliška načela o državi, njenih nalogah in dolžnostih, o cerkvi in njenem poslanstvu med nami ter povedati, kako si mi želimo na podlagi katoliških načel razmerje med duhovno in svetno oblastjo v naši državi.

Nauk Kristusov, izročilo apostolov in poslanice papežev so za katoličane edina merodajna načela v vprašanju razmerja cerkve in države. Vsaka oblast ima svoj izvor v Bogu in nikjer drugod, tudi ne v ljudstvu. Zato absolutne, tudi od božjih zapovedi neodvisne suverenitete ni. Država ima oblast in cilj od Boga odmerjen — in v dosezanju tega cilja je neodvisna, državljani so ji dolžni pokorščino. Cerkev ima od Boga nadnaravni namen in tudi nadnaravna sredstva. Ker pa so iste osebe člani cerkve in države — je moral Bog urediti njuno medsebojno razmerje. Leon XIII. uči, da sta cerkev in država v svoji vrsti najvišji in neodvisni, da mora torej vladati med njima urejena zveza. Mnogo je mešanih zadev, ki po svoji naravi in po zgodovinskem razvoju spadajo v področje obeh oblastij, ki se morejo le sporazumno rešiti. S takim

sporazumom se državna avtoriteta le podpre, ker se postavi na najmočnejši temelj, na avtoriteto božjo. Nesporazumljenje med cerkvijo in državo povzroča veliko škodo državljanom in državi sami. Ako pa sporazuma ni mogoče doseči, potem pride v poštev vrstni red obeh oblastij, po katerem je cerkev nad državo, in za katoliške državljane ostane le še eno: »Treba je bolj poslušati Boga, kakor ljudi.«

Po teh načelih si želimo ureditev razmer med katoliško cerkvijo in državo tudi pri nas. Sedanje razmere in sedanji poziciji ureditve ne odgovarjajo povsem tem načelom.

Tem načelom nasprotuje takozvani kancelparagraf, ki nasprotuje ustavno zajamčeni samostojnosti cerkve v njenih notranjih verskih zadevah ter enakosti vseh državljanov pred zakonom. Zato se to nerensno ustavno določilo ne sme izvesti v podrobni zakonodaji, ampak mora ob reviziji ustave brezpogojno izginiti. Izostati mora vsaka omejitev svobodnega občevarja z rimskim papežem, kalera je po ustavi omogočena, ker papež za nas katoličane ni tu j suveren. Nameščanje sposobnih oseb na cerkvena službena mesta je za proevit in uspešno delovanje cerkve eminentne važnosti, zato mora biti cerkev v tem popolnoma svobodna in neodvisna. Ustava nadalje določa, da se enakopravno po potrebi podpirajo iz državnega proračuna vsa veroizpovedanja. Da smo bili katoliki zastopavljeni v tem oziru, smo prav pereče čutili na lastni koži. Tudi v tej točki naj se ustava natančno izjva kot se v drugih. Za vse enaka pravica!

To so naše skromne zahteve glede ureditve odnosov cerkve in države pri nas, od katerih ne odstopimo, ker smo globoko prepričani, da je udeležitev naših zahtev za proevit naše države neobhodno potrebna. Katoličani imamo le en cilj pred seboj: ohraniti vero in državo.

Referent, katerega tehtna in jasna izvajanja so žela velika odobravanja, je predlagal resolucije pripravljalnega odseka, ki so bile po daljši debati soglasno sprejete.

Predsedstvo prevzame dr. Rožman in podeli besedo g. Viktorju Korošcu, ki poročal o

MEDNARODNI POLITIKI.

Referent razvija sledeče misli:

Moderno poganstvo vlada kot makiavelizem v današnjih odnosajih med državami. Načelo sile se le prerado uveljavlja mesto mednarodnega prava in večnega npravnega božjega zakona — svoj višek doseže vse v periodično se ponavljajočih vojnah. Toda kakor za državo more nuditi tudi v mednarodnem življenju le krščanska morala trden temelj za trajno sožitje vseh narodov. Svetovna vojna je zelo utrdila prepričanje, da tvorijo vsi narodi veliko skupnost človeštva. Najodličnejšo za slugo ima pri tem poleg Wilsona papež Benedikt XV., ki je zaklical narodom in državam, da velja za nje ista zapoved ljubezni kakor za poedince. Pozival jih je, naj se strnejo v enotno družbo, ki bo čuvala svobodo vseh in varovala red človeštva. V svoji mirovni ponudbi (1. avgusta 1917) je postavil katoliški mednarodno-politični program. V društvu narodov naj se vsi spori rešujejo potom razsodišč in tako naj stopi visoka kulturna ideja pravičnosti na mesto surove sile orožja, podobno kakor je to na ozemlju države že izvedeno. Nato naj se izvede razorožitev vseh držav do mere, ki je res potrebna za notranji mir in red. S tem se bo mogla uveljaviti tudi svoboda morja, ki povzroča toliko sporov.

Pariška mirovna konferenca je ustanovila Društvo narodov v Ženevi. Kot prvo etapo organizacije celega človeštva je katoličani iskreno pozdravljamo in hočemo delovati, da se izpopolni. Glavna njegova hiba je v tem, da države niso vezane na noben sklep, če same ne pritrdijo, kar lahko zlorabijo ravno velike države. Odločno pa moramo obsojati dejstvo, da papeštvo v njem ni zastopano. Iskreno želimo, da postane čimprej organizacija vseh držav sveta in tako pripomore k uresničenju visokih idealov Benedikta XV. in Pija XI.

Obenem pa katoličani obžalujemo, da se radi intrig italijanske politike zapostavlja papeštvo, največji glasnik miru in sprave skozi 1900 let in zlasti v svetovni vojni. V interesu celega človeštva zahteva, da se mu s pravično rešitvijo rimskega vprašanja zagotovi mednarodna neodvisnost in da se vabi zopet na mednarodne kongrese.

To je naš mednarodno-politični program. Ustvariti kulturno in pravno zajednico vseh narodov, v kateri bodo tudi mali narodi, ki imajo za seboj moči in sile, prišli do svojih pravic. Nad tem društvom narodov pa naj razširja svoje roke Križani raz Golgota in njegovo od ljubezni prebodo srce naj oznanja narodom in državam mesto nasilja pravičnosti, mesto sebičnosti ljubezni. Tedaj se bo uresničila njegova velikodušniška molitev: »Ut omnes unum sint... sicut et nos unum sumus... ut sint consummati in unum (Jan. 17, 21. do 23.)

Sprejmejo se tozadevne resolucije.

O MEDNARODNIH STIKIH KATOLIČANOV

poročal univ. prof. dr. Lambert Ehrlich, katerega jasnim in logičnim izvajanjem zborovalci burno aplavdirajo. Od njega predlagane resolucije se sprejmejo. Nato zaključil dr. Brejc zborovanje.

Socialni odsek.

Socialni odsek V. katoliškega shoda se je zbral dopoldne ob pol 9. uri v veliki dvorani »Ljudskega Doma« ob nabito polni dvorani in galeriji.

Prvi referent g. dr. Breclj je poročal o družini in ženskem vprašanju. Od njega predlagane resolucije so bile sprejete med splošnim odobravanjem.

Sledeče resolucije o socialnih stvajah, o katerih je referiral P. dr. Angelik Tominec, so bile brez daljše debate sprejete z dodatkom dr. Besednjaka.

Nato je referiral vseuč. prof. dr. Ujčič o temi kapitalizem in krščanstvo. Od njega predlagane resolucije so izzvale živahno, toda vseskozi stvarno debato o bistvu modernega kapitalizma. Debata je trajala do 1. ure popoldne.

Ker je debata o prvih treh resolucijah zavzela celo dopoldne, se je nadaljevanje razprav socialnega odseka odredilo za popoldne ob 2. uri.

Popoldne so se zborovalci zbrali v dvorani »Unionac«. Da zanimanje za razprave tega odseka ni prenehalo, je dokazala enako obilna udeležba. G. vseuč. prof. dr. Aleš Ušeničnik, od vseh prisrčno pozdravljen, je z le njemu lastno preciznostjo in širokostjo pogleda ter globokim socialnim čustvom utemeljil resolucije o delu in kapitalu. Od njega predlagane resolucije so bile z nekaterimi izpremembami, predloženi od dr. Gosarja, dr. Tomina in dr. Besednjaka, katerim se je referent v bistvu pridružil, soglasno sprejete in g. referent od vseh živahno aklamiran.

Naslednji resoluciji o »socialnih slojih in krščanskih načelih« (dr. Mohorič) in o »zadružništvu ter gospodarstvu« (dr. Basaj) sta bili tudi soglasno sprejeti.

Izredno živahna, temperamentna in najglobljejših problemov družabnega življenja dotikajoča se debata v tem odseku je pokazala, kako polje bogato življenje ravno v katoliškem delu slovenske inteligence, kako se ravno ona zanima za potrebe vedno napredujočega kulturnega in socialnega toka časa in kako vlada med njim širokost pogledov in raznovrstnost misljenja ob moralni enoti in nepremakljivem prepričanju o absolutni resničnosti in edinozveličavnosti večnih moralnih načel krščanstva. Videli smo, kako so zastanek, nazadovanje, duševna brezbriznost v naših vrstah popolnoma nemogoči! Iz teh vrst bodo izhajali rod za rodom sami navdušeni, idealni, skalnatotrdni boreci za krščanstvo; tu je izključena vsaka duševna lenoba, indiferentizem in sito samozadovoljstvo. Vsak stoji kakor lev za svoje prepričanje, vse pa družji ljubezen, čut krščanske solidarnosti, želja po zmagi evangeljskih načel v človeški družbi. Pri naših nasprotnikih je kaj takega nemogoče — tako nam je izjavil po tem zborovanju odličen cerkveni dostojanstvenik — nemogoče, ker tam ni tiste ljubezni, tistega navdušenja, tistega zanimanja za moderne življenske probleme kakor med našo inteligenco, med našo mladino, med duhovščino in laiki, tisto navdušenje, ki je pripravljeno vse žrtvovati za zmago krščanskih načel v javnem življenju.

Resolucije.

Vse resolucije, predlagane od odsekov V. katoliškega shoda, objavimo radi boljšega pregleda skupno, ko jih prejmemo v končni, sprejeti redakciji. V včerajšji številki je bila k poročilu o umrlosti pomotoma vlomljena neredigirana in neoficielna resolucija o slovstvu.

Slovesnost v stolnici.

V torek jutraj ob 7. je imel cerkveni govor v stolnici dr. I. Tomažič, ki je govoril o temi: »Božje Srce Jezusovo«. Slovesno pontifikalno sv. mašo je daroval sarajevski nadškof dr. S. a r i č. Stolni pevski zbor je pel Premrlovo mašo: »Salus infirmorum« (Zdravje bolnikov), dirigiral je petje in sodelujoči dr. Čerinov orkester dravske divizijske oblasti kanonik dr. K i m o v e c, orgljal je skladatelj Stanko Premrl.

Poslovilni večer.

Dne 28. avgusta 1923 so na vabilo kat. narodnega akademskega starešinstva napolnili udeleženci V. slov. katoliškega shoda do zadnjega kotička veliko dvorano Uniona. Predsednik starešinstva dr. Jože Puntar je pozdravil udeležence. Na njegov predlog je bil izvoljen z velikim odobravanjem za predsednika večeru profesor Evgen Jarc, za podpredsednika predsednik pripravljalnega odbora V. kat. shodu univ. profesor dr. Slavčič in za tajnico dr. Melita Pivca.

Gospodarstvo.

g Izvojni kongres se je na poziv belgrajske trgovske zbornice vršil 26. in 27. avgusta v Belgradu. Udeležili so se ga zastopniki iz cele države. Radi pomanjkanja prostora smo morali obširnejše poročilo odložiti za jutri.

g Kmetijski pouk po deželi. Oddelek za kmetijstvo v prvi polovici meseca septembra sledi predavanja: V nedeljo, dne 2. sept.: 1. V Sevnici ob Savi, o poljedelstvu, Jereb. 2. V Mežici, o poljedelstvu, Wernig. 3. V Križevcih, o živinoreji, Pavlica. — V soboto, dne 8. sept.: 1. V Zagorici pri St. Vidu, o živinoreji, Jereb. 2. V Brusnicah, o vinarstvu, Kafol. — V nedeljo, dne 9. septembra: 1. V Vrhah nad Krko, o izobrazbi kmeta, Jereb. 2. V Dornovem, o poljedelstvu, Ambroz. 3. V Begunjah (okr. Logatec) o sadjarstvu, Zdolšek. 4. V Suhorju, o vinarstvu, Konda. 5. V Sv. Antonu na Pohorju, o kmetijstvu, Wernig. 6. V Nedelici, Prekmurje, o kmetijstvu, Vojak. 7. V Gornjih Petrovcih, Prekmurje, živinoreji, Pavlica.

g Mednarodna razstava mleka in mlečnih proizvodov v Milanu. V Milanu se vrši od 4. do 30. novembra 1. mednarodna razstava mleka in mlečnih proizvodov. Program razstave dobijo in-

V katerem kraju potrebujejo dobrega, samostojnega KLJUČAVNIČARJA, ki bi pristopil event. kot kompanjon? — Ponudbe na upravo pod »Ključavničar«.

Ključavničarski vajenec

želi stopiti h kakemu ključavničarskemu mojstru kot vajenec, s prostim stanovanjem in hrano. Naslov v upravi št. 5257.

DVA DIJAKA

SPREJME na hrano in stanovanje gimnazijski profesor. Poizve se v upravi lista pod št. 5288 ali Kolodvorska 13, prtl.

Sostanovalca SPREJMEM s 1. septembrom, lahko tudi na hrano. Soba je s posebnim vodom ter elektr. razsvetljavo. Naslov pove uprava lista pod »Sp. šiška 5306«.

KUHARICO

za BEOGRAD, prvovrstno moč, s plačo mesečnih 500 Din in pa SOBARICO, ki dobro ume svoj posel in zna tudi šivati, z mesečno plačo 300 Din, ISČE boljša rodbina. — Ponudbe pod »Beograd 5275« na upravo »Slovenca«.

KUHARICO zanesljivo in spretno, vajeno vseh domačih del, takoj sprejemem. — Plača dobra. — Naslov v upravi pod številko 5289.

SPREJMEMO več dobrih, samostojnih krojaških pomočnikov

za male in velike komade — konfekcijsko delo. — Le zmožni in trezni naj se avijo v pisarni Emonska cesta št. 8. — SAMOSTOJNI MOJSTRI pa dobe delo proti garanciji ali kavciji NA DOM.

»Union«, paromlinsko Osijek, ISČE izurjenega, posebno dobro vpeljanega, strokovno izurjenega, kavcije zmožnega

ZASTOPNIKA

za Ljubljano in okolico. — Reflektiramo samo na prvovrstno moč, ki je že pred vojko delovala v tej stroki. Izčrpe ponudbe na RAVNATELJSTVO NAVEDE-NEGA PODJETJA. 5150

Hišnika

pridnega, poštenega, zanesljivega, takoj SPREJMEM. — Naslov pove upravništvu »Slovenca« pod št. 5039.

Strojepisko

starejšo moč, popolnoma večšo slovenske in nemške stenografije kakor tudi perfektno v obeh jezikih ter izurjeno pisalko TAKOJ SPREJMEMO. — Plača dobra. — Ponudbe je nasloviti z navedbo pogojev in dosedanjega službovanja pod »STROJEPISKA 5228« na upravo »Slovenca«.

Fini MEHANIČ

ali IZUČEN URAR dobi mesto takoj ali v 14 dneh. Plača po dogovoru. Ponudbe z navedbo pogojev in zadnjega službovanja je poslati pod »FINI MEHANIČ 5229« na upravo »Slovenca«.

OTVORITEV

Specialne zaloge tapet, izdelkov ZIMA vseh vrst — morska trava — vsi v stroko spadajoči predmeti. — Točno in solidno delo po naročilu in popravila.

Se priporoča

Rud. Sever

(prej BRATA SEVER), tapetnik in dekorater, Ljubljana, Gosposvetska cesta 6.

Izdaia konzorcij »Slovenca«.

tereseanti v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

g Španija in države s slabo valuto. Španska vlada je prepovedala uvoz vseh produktov iz onih držav, kjer je valuta slabša od španske. — Naša vlada je proti temu protestirala.

BORZA

Curib, 28. avgusta. Pešta 3½, Berlin 90, Italija 23.97, London 25.20, Newyork 5.54, Pariz 31.55, Praga 16.22½, Dunaj 0.7878, Solija 5.25, Belgrad 5.75, Varšava 2.4.

Zagreb, 28. avgusta. Pešta 0.52½—57½, Berlin 0.00020—0.00023, Italija 4.17—4.18½, London 438.75—439.75, Newyork 95.—96, Pariz 5.47½—5.52½, Praga 2.83½—2.84½, Dunaj 0.1350—0.1360, Curib 17.42½—17.47½.

Prosveta.

pr Zgodovina novega veka za nižje razrede srednjih šol in njim sorodnih šol. Spisal prof. Josip Bučar. Cena vezani knjigi Din 88. Zaloga Jugoslovanske knjigarnice. — Ta učna knjiga je pravkar izšla v zalogi Jugoslovanske knjigarnice v Ljubljani in je v rokopisu že odobrena od šolske oblasti. Knjiga bo zaradi svoje aktualne vsebine zanimala vsakega Slovenca, ki se hoče natančneje poučiti o svetovni

sgodovini, segajoči do današnjih dni. O knjigi bomo še spreporočili.

pr Nove igre za podeželske odre. Pravkar ste izšli dve novi ljudski igri, ki jih bodo podeželski odri uprizarjali z najboljšimi uspehi. Kot 3. zvezek zbirke ljudskih iger je izšla v zalogi Jugoslovanske knjigarnice v Ljubljani igra v petih dejanjih »Klova Zalac, ki jo je po Sketovi povesti dramatisiral M. Bajuk. Cena Din 22. — Kot 4. zvezek iste zbirke pa je izšla ljudska igra »Tihotapeec, po Jurčiču priredil M. Bajuk. Cena 22. — O obeh igrah bo naš list še podrobneje poročal.

pr Nova knjiga. »Klub jugoslov. pomoraca« v Zagrebu bo izdal knjigo »Ilustrovani pregled privrednih in kulturnih institucij kraljevine SHS«, ki ima namen, da seznani domače in inozemske kroge z našimi gospodarskimi in kulturnimi institucijami. Knjiga, ki bo bogato opremljena s slikami, bo izšla tudi v francoskem jeziku. Čisti dobiček, ki ga bo imel klub pri izdaji omenjene knjige, je namenjen v korist naše trgovske mornarice.

pr Rado Murnik: Na Bledu, povest. Splošna knjižnica št. 2. V Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 181 strani. Cena broš. 16.— Din, vez. 22.— Din.

pr Ivan Rozman: Testament. Ljudska

drama v štirih dejanjih. Drugi popravljeni tisk. V Ljubljani, 1923. Natiskala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 105 strani. Cena broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.

Orlovski vestnik.

Odselci ljubljanskega okrožja pozori! Pozivljamo vse odselce, ki so posodili orodje za nastop ob katoliškem shodu, da pridejo čimprej ponj.

Dijaški vestnik.

d Duhovne vaje za srednješolce Ljubljancev bodo od 29. avgusta do 2. septembra pri oo. jezuitih. Začetek bo danes ob šestih zvečer. Spored se bo objavil pri uvodnem govoru. Opozorjamo vse ljubljanske srednješolce in njih starše, da ne zamude prelepe prilike urediti in pogledati versko življenje. Za dijaše-kongreganiste po oo. jezuitih je udeležba obvezna. — Pripravljal o'bor.

Polzvedovanja.

Izgubila se je v nedeljo pri odhodu s Kosogresnega trga zlata broša. Pošten najditelj, ki prosi, da jo odda v trgovini »pri Gorenjki«, Pogacarjev trg.

Veliko pisavo (za drž. in odvet. pisarno) ima »Stoewer«. Zastop Ljubli. Selenb. ul. 6-1.

ANTOMOBILE
TOVORNE
OSEBNE
RABLJENE
J. GOREC
LJUBLJANA
PALAČA LJ. KRED-B.

Vsakovrstne PILE in RAŠPE izvrstno nasekava ter kupuje stare po najvišjih cenah IVAN FIGAR, pilarski moster, Ljubljana, HRENOVA ulica 19.

Konjske salame,

fine, sveže, dobite vsak dan pri MARINSEK-u, GLINCE št. 28. — Istotam je NAPRODAJ tudi decimalna TEHTNICA in pa medene PIPE ZA PIVO. 5302

Naprodaj je ŽAGA

leta 1923 popolnoma moderno zgrajena, polnojarmenik s cirkularno žago, elektr. razsvetljavo. Žaga je pol ure oddaljena od postaje Račovišica. — Natančna pojasnila da notar M. HAFNER, Ljubljana.

Motorno kolo

znamke »PUCH«, 3 in pol PS, se prodaja za 6000 Din. — Ogleda se na PARNI ŽAGI v škofljici. 5300

Prodajam motorno KOLO

NSN, 4 HP, z dvema prestavama in prostim tekom. — Poizve se pri upravi lista pod številko 5299. 5299

VEČ VRST RABLJENIH OTROŠKIH VOZIKOV, DVOKOLES, MOTORJEV in šivalnih strojev

poceni naprodaj. — LJUBLJANA, ZVO-NARSKA ulica št. 1.

Takoj naprodaj!

zelo rentabilno, dobičkonosno podjetje, RECEPT S PRAVICO IZDELOVANJA ZA NAPRAVO KRMIL za rast in pitanje za celo Slovenijo brez strojev in brez strokovnega znanja le z malim kapitalom. — Nujne ponudbe pod »Živiljska eksistenca« na upravo »Slovenca«.

Pletilni stroj štev. 10

60 cm dolg, skoro nov, PRODAJ. Plete jako lepo volnene izdelke. — GNJEZDA, Turjaški trg št. 6. 5307

Inserirajte

v »SLOVENCU«!

JAVNA DRAŽBA

steklenih in porcelanastih garnitur, ene preproge, kuhinjskih posod in raznih drugih predmetov se bo vršila na Turjaškem trgu št. 2, II. nadstr., srednja vrata, desno. 5305

Poleg emaširane posode nudimo od danes dalje tudi

la banaško moko, zdrob, koruzo, oves I. dr. dežel. pridelke na drobno in na debelo po konkurenčnih cenah. — »FORTUNA«, Ljubljana, Krekov trg št. 7 (poleg Mestnega doma). 5313

KUPIM

stavljeni red Ljubljane

ponudbe z navedbo cene na Alo-ma Company, Ljubljana, Kongresni trg št. 3.

Prodajalec (ko)

za modno in manufakturno trgovino, samo prvovrstna moč, takoj sprejemem, pogoj daljša praksa v kaki modni manufakturni trgovini.

Ponudbe naj pošljejo samo res dobre samostojne moči, z navedbo dosedanje službe in ev. s sliko na poštini predal 63

Maribor.

LED se oddaja

vsaki dopoldan od 7.—9. ure pri tvrdki M. MENCINGER, Sr. Petra cesta 43, na dvorišču poleg zajutrkovalnice.

Vreče za oglje.

Večja množina VREČ po 100 kg za oglje je NAPRODAJ. — Vprašati je pri tvrdki MLAKAR in KRANJC, Zaloška cesta 27

Večja množina dobro ohranjenih

sodov od masti

je NAPRODAJ. — Vprašati pri tvrdki MLAKAR in KRANJC, Zaloška cesta 27.

Trboveljski premog

n DRVA ima stalno v zalogi v vsaki množini DRUŽBA »ILIRIJA«, Ljubljana, Kralja Petra trg 8. Telefon št. 270.

Cementni

zarežani strešnik

(FALZ), betonske cevi, vrane podboje in drugo, la portland CEMENT nudi F. Banda in drug, Karlovska cesta 8.

Pozor strojarji!

ISČEM STROJARJA, ki je sposoben za strojenje KOŽ. — Plačan po dogovoru. — Nastop službe takoj pri ŽIVKU TIŠANOVICU v TUZLI, Bosna. 5292

Nikar ne zamudite posetiti

INGERJEV
oddelek št. 155 na Ljubljanskem velesejmu.

Zahtevajte!

Povsod

Zahtevajte!

AMBRA' parfume

Eau de Cologne Special — Eau de Cologne Double — Lepotili vseh barv in kvalitet — Prašek in pasto za zobe — Vodo za usta — najboljša sedanjosti — Lanolin Cremu original — Shampoo tekoč Specialiteta: »AMBRA« voda proti izpadanju las. Od danes priznato edino sigurno sredstvo te vrste. — Vsi »AMBRA« parfumi in kosmetiški preparati, enaki francoskim izdelkom.

Glavna zaloga: ZAGREB, Gajeva ulica 47. — Zahtevajte cenike

A. Volk

Veljetrogovina moke in žita

prodaja in kupuje:

Ljubljana

vse vrste žita in drugih poljskih pridelkov.

Lepo posestvo

obstoječe iz PROSTORNE ENONADSTROPNE HIŠE, GOSPODAR-SKEGA POSLOPIJA, obširnega VRTA in KEGLJIŠČA z dobrodoč TRGOVINO

se radi preselitve takoj proda.

V hiši je tudi GOSTILNA. — Stanovanje kupcu na razpolago. — V kraju na Dolenjskem, nasproti župni cerkvi, v bližini postaje južne železnice. Vse v najboljšem stanju. — Vprašanja pod »TRGOVINA« na ANONČNI ZAVOD H. SAX, MARIBOR. 5089

Preselitev!
ALFONZ BREZNIK

trvdha klavirjev, harmonijev in vseh godbenih instrumentov

se je PRESELILA s Kongresnega trga štev. 15, na Mestni trg štev. 3

(poleg mestnega magistrata), ter se priporoča slavnemu občinstvu za nadaljno naklonenost.